

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä kesäkuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 69/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Tuomo Knuuti ja kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallintojohtaja Asko Harjula, Huoltovarmuuskeskus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Huoltovarmuusneuvoston puheenjohtaja Ole Johansson.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi huoltovarmuuden turvaamisesta annettua lakia.

Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen ja toimitusjohtajan nimitysmenettelyä muutettaisiin. Valtioneuvosto nimittäisi Huoltovarmuusneuvoston ehdotuksesta hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muut jäsenet. Valtio-

neuvosto ottaisi myös Huoltovarmuuskeskukselle toimitusjohtajan.

Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen toimikausi pidennettäisiin kolmeksi vuodeksi. Huoltovarmuusneuvosto nimitettäisiin enintään kolmen vuoden toimikaudeksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syyskuun 2013.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Huoltovarmuuskeskuksen perustehtävän huomioiden talousvaliokunta pitää tärkeänä, että

keskuksen toiminta on ajanmukaisesti järjestetty ja että ratkaisujen tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan säännöllisesti. Hallituksen esityksen mukaiset muutokset hallituksen ja Huoltovarmuusneuvoston toimikausiksi ovat näiden tehtävät huomioon ottaen kannatettavia. Samoin ni-

mitysmenettelyjä koskevat muutosesitykset ovat yhdensuuntaisia muualla valtionhallinnossa tehtyjen ratkaisujen kanssa.

Huoltovarmuuskeskuksen toiminta on järjestetty muista valtion virastoista ja laitoksista poikkeavalla tavalla: keskuksen toiminta rahoitetaan valtion talousarvion ulkopuolisesta huoltovarmuusrahastosta. Tämän vuoksi myöskään keskuksen palvelussuhteet eivät ole virkoja, vaan henkilöstö on työsuhteista. Keskuksen toiminnan järjestäminen poikkeuksellisella tavalla luo sen johdolle sellaisia toimintamahdollisuuksia ja velvollisuuksia, joita tyypillisellä talousarviomenettelyn piiriin kuuluvalla julkisyhteisöllä ei ole. Huoltovarmuuskeskukselle on tällä tavoin varmistettu mahdollisuus tehdä toimivaltansa kuuluvien hyödykkeiden kauppaa markkinaehtoisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja hetkellä talousarviomenettelyn vuosiakataulus-riippumatta. Tästä erityispiirteestä huolimatta Huoltovarmuuskeskus on valtion laitos, joka on normaalin valtioneuvoston ohjauksen piirissä. Tämän vuoksi Huoltovarmuuskeskuksen toimielinten oikeudellinen asema ei rinnastu yksityisoikeudellisiin vaan julkishallinnon toimijoihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

14 §. (Uusi) Pykälän 1 momentissa säädetään varmuusvarastorahaston hallinnassa olevan omaisuuden luovuttamisesta Huoltovarmuuskeskukselle ja 2 momentissa rahaston omistuksessa olevan omaisuuden luovutuksista ja niistä saatavien vastikkeiden tuloutuksesta. Voimassa olevan 3 momentin mukaan Huoltovarmuuskeskuksen omistamiin osakkeisiin ja muihin sijoituksiin sovelletaan valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n 2 momenttia. Valtion liikelaitoksista annetun lain on korvannut uusi laki valtion liikelaitoksista (1062/2010). Viittaussäännöksellä on alun perin tarkoitettu määrätä, että Huoltovarmuuskeskuksen toimesta tehtävä yritysten osakkeiden hankkiminen ja luovuttaminen edellyttää valtioneuvoston suostumusta. Voimassa olevaa viittaussäännöstä ei voida kui-

tenkaan suoraan soveltaa, koska se viittaa kummottuun lakiin eikä uudessa valtion liikelaitoksista annetussa laissa ole vastaavaa toimivaltasäännöstä.

Valiokunta esittää, että 3 momentin vanhentunut viittaussäännös korjattaisiin vastaamaan voimassa olevaa valtion yhtiöomistuksia ja omistajaohjausta koskevaa sääntelyä. Vastaavasti säädöksen johtolauseeseen lisätään viittaus 14 §:n 3 momentin muuttamiseen.

Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetussa laissa (1368/2007) määritellään ensisijaisesti eduskunnan, valtioneuvoston ja omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön toimivalta päätöksenteossa, jonka kohteena ovat valtion merkittävät omistusosuudet osakeyhtiömuotoisissa yrityksissä. Huoltovarmuuskeskus tulee toimivaltakysymysten osalta rinnastaa sellaisiin valtion virastoihin ja laitoksiin, joille on osoitettu omistajaohjaustehtäviä omistajaohjauslain 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Huoltovarmuuskeskukseen ei voida sellaisenaan soveltaa omistajaohjauslakia, jonka toimivaltasäännökset on kirjoitettu vastaamaan eduskunnan ja valtioneuvoston toimivaltaa talousarvioasioissa. Tämän vuoksi toimivaltasäännös on otettava huoltovarmuuden turvaamisesta annettuun lakiin.

Huoltovarmuuskeskus ei voi ostaa eikä myydä osakevarallisuutta ilman valtioneuvoston etukäteen antamaa suostumusta. Suostumus voidaan antaa joko tiettyä osto- tai myyntitilannetta koskevana tai yleisluontoisena valtuutuksena, jonka nojalla Huoltovarmuuskeskus voi jatkossa tehdä tarvittavat päätökset. Valtuutus päätöksen on tällöin oltava riittävän täsmällinen ja siinä on määriteltävä, mitä osakeomistusta tai yrittäjäjärjestelyä valtuutus koskee.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 7, 8, 8 a—8 c § ja 14 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 225/2008, seuraavasti:

7, 8 ja 8 a—c §
(Kuten HE)

14 § (Uusi)

tusta koskevaan muuhun päätöksentekoon sovelletaan, mitä valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 4 §:n 1 momentissa säädetään.

Osakkeiden hankkimiseen Huoltovarmuuskeskukselle, Huoltovarmuuskeskuksen omistamien osakkeiden luovuttamiseen ja osakeomis-

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Päivi Lipponen /sd
Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Kaj Turunen /ps
vjäs. Jukka Kopra /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.